

Ze waren helemaal in de **ban** van **elkaar** en scheurden heen en weer, zich totaal **niet bewust** van de aanwezigheid **van duikers**.

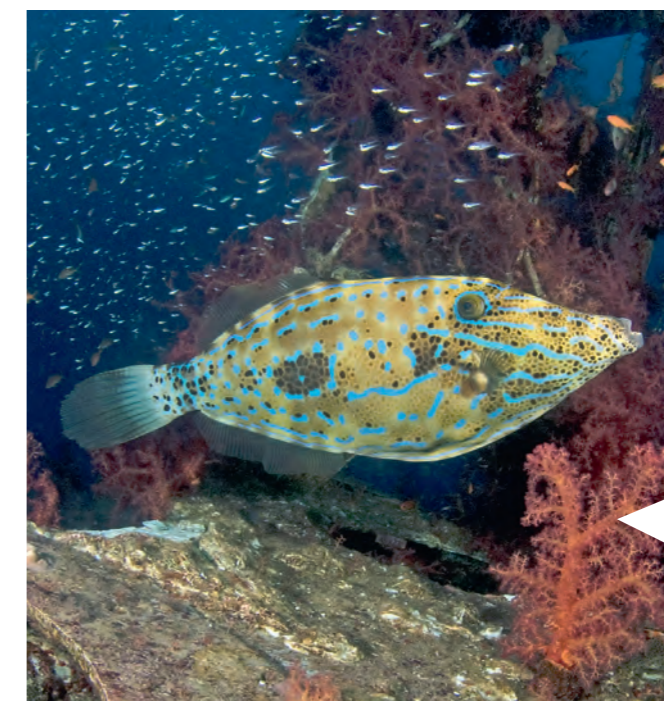

Meesters in camouflage

De vijlvissen ontleen hun naam aan een ruwe huid. Daar houdt de gelijkenis wel op.

Vijlvissen hebben kleine schubben met een ruw oppervlak. Ze voelen aan schuurpapier of een vijl en danken daar hun naam aan. De familie van de vijlvissen omvat 95 soorten die in tropische en subtropische zeeën leven. Ze zijn nauw verwant aan de trekkevisjes. De vijlvissen zijn vergeleken met hun assertieve neefjes slanker van lichaamsbouw en hebben slechts twee stekels in de eerste rugvin. De eerste stekel is lang en dun en staat ver naar voren. De tweede ligt opgevouwen in een groef en heeft hetzelfde mechanisme als bij de trekkevisjes, die de stekels uitklappen om zich in een schuilplaats vast te klemmen. Ook de vijlvis gebruikt zijn stekels om zich in vast te zetten in hopen, zodat ze er niet uitgehaald kunnen worden en rustig kunnen slapen.

Vijlvissen zijn meestal klein. Er zijn een paar uitzonderingen met soorten die meer dan een meter lang worden. De kleinere soorten die op koraalriffen leven zijn vaak heel kleurrijk. De soorten die tussen zeegras of wieren leven kunnen hun kleur snel aanpassen aan de omgeving. De vijlvissen zijn niet giftig, op een soort na: de zwartzadel vijlvis. Vijlvissen zijn trage en elegante zwemmers. Ze bewegen zich voort met golvende bewegingen van de rug- en aarsvin. Ze manoeuvreren zich vooruit en achteruit tussen de koralen en wieren door en kunnen ook al zwendend stilstaan. De vijlvissen hebben een kleine bek met stevige tanden. Ze eten schaaldieren (krabben), wormen, visjes en algen. De nesten met eieren worden door het mannetje en het vrouwtje bewaakt. We lichten er enkele soorten uit zodat je ze onder water kunt herkennen:

Letter vijlvis (*Aluterus scriptus*)

Om meteen met de grootste te beginnen: de letter vijlvis kan tot meer dan een meter lang worden. Ook het verspreidingsgebied is groot: deze soort komt voor in alle tropische zeeën. Hij leeft het liefst op steile wanden van buitenriffen en in heldere lagunen. De letter vijlvis voedt zich met algen en ongewervelden. Het lichaam heeft een langgerekt ovaal model met een smalle zijkant en een lange waaiersstaart. De snuit loopt in een punt met aan het eind een kleine bek. De eerste rugvinstekel is ook lang en dun en staat boven de ogen, de tweede is klein en dient om de eerste omhoog te houden en vast te zetten. De vis is beige van kleur met lichtblauwe stippen en strepen, afgewisseld met donkergekleurde stippen. De vis is overdag actief maar wel schuw. 's Nachts kan je ze slapend tegenkomen. Bij Eilat ligt een wrak op 24 meter. Daar woonde een paartje. Ze hingen graag bij de mast die vol zat met zacht koraal waarin ze zich goed konden verstoppert, maar kwamen ook wel mooi poseren voor mijn camera.

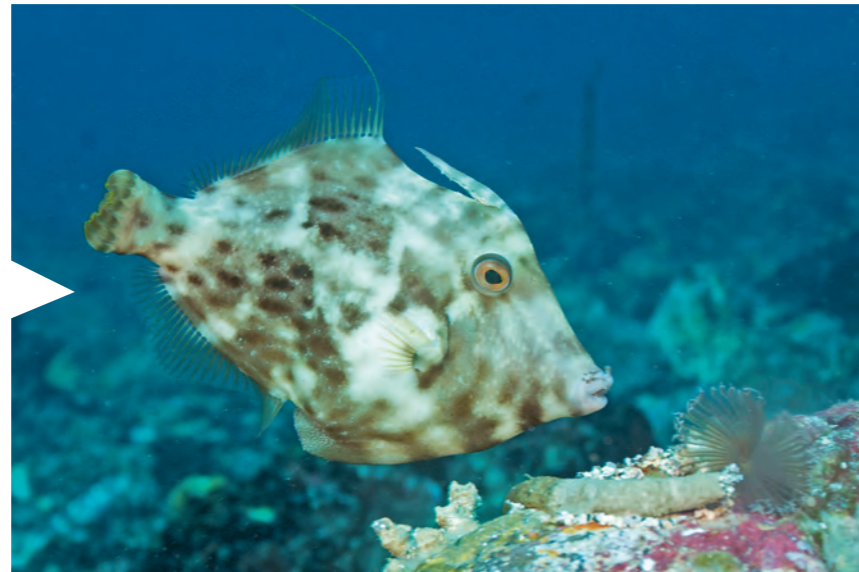
Perons vijlvis (*Pseudomonacanthus peroni*)

De Engelse naam van deze soort is "Potbelly Leatherjacket". Die naam verwijst naar de buikflappen die duidelijk zichtbaar onder de buik hangen. Daarmee wil de vis zich groter laten lijken. De peron vijlvis komt voor in de tropische wateren van de Rode Zee en Indo-Pacific tot aan Frans Polynesië. Deze soort houdt zich op in beschutte kusttriffen met rotsen, koralen en algen tot 25 meter diep. Hij heeft onregelmatige lichte strepen over de lengte en donkere vlekken, en wordt tot 35 centimeter groot. Hoe groter de vis wordt, des te meer donkere vlekken hij heeft. Alleen de mannetjes hebben twee of drie stekels onderaan de buikflappen.

Bruine vijlvis (*Stephanolepis hispidus*)

De bruine vijlvis kan goed tegen koud en warm water. Deze soort kom je tegen in de Atlantische Oceaan, aan de westkant van Nova Scotia tot Uruguay en aan de oostkant van Madeira, de Canarische eilanden, Kaapverdië tot Angola. Het leefgebied reikt tot wel driehonderd meter diep. Het is een klein visje van gemiddeld zeventien centimeter lang, is beige-bruin van kleur, soms met donkere vlekken en strepen. Het heeft een smalle lichaamsbouw met een hoge rug en lage buik. De grote gele ogen staan hoog in de kop en vlak boven de ogen begint de rugstekel. De staart is groot en waaiert uit. Ze verstoppen zich graag tussen rotsen op de zeebodem en bij zandbodem en zijn ook vaak te vinden tussen het Sargassum zeewier. Het visje wordt drie jaar oud en heeft na een jaar de helft van zijn maximale lengte bereikt. Ze planten zich voort in de zomer.

Witgestippelde vijlvis (*Cantherhines macrocerus*)

Dit is een algemeen voorkomende vis in het Caraïbisch gebied. Het verspreidingsgebied loopt van Florida tot nuid Brazilië. Het lichaam is slank van vorm, met een opvallende hoge rug en buik. De volwassen dieren zijn bruin met vaak grote witte stippen. Ze kunnen ook zomaar van kleur veranderen en bijna helemaal oranje worden, of een mix van deze drie varianten. De geel/oranje rand om de ogen is een opvallend kenmerk. Aan het begin van de staart zit een oranje vlek met oranje stekels. Ze hebben een lange rugvinstekel. De witgestippelde vijlvis wordt gemiddeld 25 tot 38 centimeter groot, met uitschieters naar 46 centimeter. Ze wonen in het koraalrif en verstoppen zich graag bij gorgonen, soms paarsgewijs. Je zult ze nooit in het open water tegenkomen. Normaal zijn ze schuw en zwemmen ze weg zodra je dichtbij komt. Duikend bij Belize vond ik ze samen in een paringsritueel. Al hun normale schuwheid waren ze kwijt en kon ik even bij ze blijven zonder dat ze oog voor mij hadden!

Slanke vijlvis (*Monacanthus tuckeri*)

Dit slanke en langgerekte visje komt voor in het Caraïbisch gebied tot en met Florida en de Bahama's. De kleuren variëren van roodbruin naar geelbruin tot grijs. De rug is meestal donkerder met donkere stippen. De kleuren kunnen veranderen naar gelang de achtergrond. De slanke vijlvis heeft een buikflap die ze naar believen kunnen in- en uitklappen. Ze zitten altijd tussen de gorgonen en sponzen. Vaak staan ze op hun kop, waardoor ze nog moeilijker te zien zijn.

Zeegras vijlvis (*Acreichthys tomentosus*)

Deze soort is vernoemd naar zijn leefgebied in zones met zand en zeegras, als regel vlakbij riffen. Ook de zeegras vijlvis kan zijn kleur aanpassen aan de omgeving. De schutkleur kan geel-groen zijn, roestbruin, donkerbruin, groen tot bijna zwart, steeds met onregelmatige witte strepen. Je komt ze tegen van Oost-Afrika tot de Fiji eilanden. De zeegras vijlvis leeft als jong dier in losse groepjes. Eenmaal volwassen leven ze solitair en zelden paarsgewijs. Het vrouwtje bewaakt en verzorgt de eitjes tot ze uitkomen. De zeegras vijlvis is gemakkelijk te verwarren met een soort die er heel erg op lijkt, namelijk de radiaal vijlvis (*Acreichthys radiatus*). Dit visje ziet er net zo uit als de zeegras vijlvis maar is veel kleiner: twee tot vijf centimeter. De radiaal vijlvis woont ook niet in het zeegras maar in het zachte koraal. Zo hou je ze toch nog uit elkaar.

Franje vijlvis (*Chaetodermis penicilligerus*)

Deze soort leeft in lagunen met veel algen. De vissen zwemmen langzaam en leven solitair of in paartjes. Ze eten anemonen, ongewervelde dieren zoals borstelwormen, algen en koraalpoliepen. Je treft ze aan in de westelijke Indo-Pacific van Japan tot Australië. De franje vijlvis kan wel dertig centimeter groot worden, met een hoge rug en een diepe buik. De vorm lijkt nog het meest op een triangel. De kop is groot in verhouding tot de rest van het lijf. Met de smalle lichaamsvorm en puntige snuit kunnen ze goed tussen het koraal en in spleten en holletjes hun voedsel vinden. De vinnen en de grote staart zijn doorzichtig. Het lichaam is lichtbruin of zandkleurig met zwarte strepen, met hier en daar wat blauwe stippen en strepen. Dat geeft de vis een prachtige schutkleur. Het lichaam is bedekt met huiduitsteeksels – een soort franje. Die zorgt niet alleen voor een feestelijke uitstraling maar zorgt ook voor een prima camouflage. We zagen deze vissen in Lembeh, het eiland voor Noord-Sulawesi. Ze waren helemaal in de ban van elkaar en ze scheurden letterlijk langs ons heen en weer, zich totaal niet bewust van de aanwezigheid van duikers. Weer zo'n avontuur om nooit te vergeten!

